

Spaghetti Western

TONEELHUIS / KUNSTENWERKPLAATS / AURELIE DI MARINO / RENÉE GOETHIJN

Discours tegen discours op het knekelveld van Europa

Wouter Hillaert
Gezien op 30 oktober 2026
Bourla, Antwerpen

Wie zich bij ‘Spaghetti Western’ verheugde op cowboys in de Bourla, komt bedrogen uit. Er is wel spaghetti, zelfs een prairiegevoel, maar tien spelers breken dat westernsfeertje al snel af voor waar het hen echt om draait: een verbaal duel tussen de vele ideologen die Europa mee hebben getekend, van Jezus tot Marx en Mussolini. Het podium krijgt iets van een speeltuin met theorie. Wat wil deze ongelikte show precies?

02 NOVEMBER 2026

“Jongens toch, we zouden beter in Blankenberge naar Het Witte Paard gaan kijken!” De oudere man op de rij voor mij is merkelijk kwaad bij het applaus. “Het is toch niet te geloven dat ze daar subsidies aan geven!”

Nee, ‘Spaghetti Western’ is niet van het onderhoudende soort als de spaghettiwesterns van Sergio Leone in de jaren zestig, van ‘The Good, the Bad & The Ugly’ (1966) tot ‘Once Upon a Time in The West’ (1968). Makers Aurelie Di Marino en Renée Goethijn en hun ruime spelersgroep verkiezen de rauwe aanpak: klinkt het niet, dan botst het. Dat begint al meteen met drummer Giovanni Barcella die er stevig de beuk in gooit. In volslagen duister ramt hij minutenlang op zijn vellen, snel en overdadig, met veel *dreining* van de cymbalen. Het klinkt niet als ironie. Hoogstens als een beetje uitdagen. Het is energie, excitatie en zelfs woede. Een onheilstijding met de urgentie van een storm.

Net zo onbeschaafd zijn de losse houten balken die de hele scène bedekken. Ze lopen zelfs schuin de podiumrand af, tot aan de eerste publieksrijen. Ze geven het toneelbeeld de *feel* van een houthandel. Of van een lege prairie, dankzij het houten billboard dat eruit oprijst. Of van een saloon, door de bar en de keuken die eronder staan opgesteld.

Tegen een helverlicht achterdoek opent ‘Spaghetti Western’ met een fel overdreven potje schaduwvechten. Als kinderen op de speelplaats, met knielappen om zich niet te schaven aan de speelvloer, maken alle spelers elkaar

steeds weer af met messen, kapotgeslagen flessen en tweevingerpistolen. Di Marino doet het zelfs doodgemoedereerd met een koekenpan. Als een juf tikt ze er iedereen simpel mee op de kop, tot ook het laatste vechtersbaasje theatraal achterover tegen de vlakte stuikt. Dit is duidelijk wél ironie.

Schieten met theorie
Wordt 'Spaghetti Western' een parodie? 'Cowboyke spelen' omdat het zo leuk is? In elk geval lijken Di Marino en Goethijn in de western vooral een spiegel te zien van hoe de macht zich vandaag gedraagt: schietgraag, met behoorlijk wat machismo, vaak solitair verheven boven democratische controle. Specifiek aan de *Italiaanse* westerns was ook dat vele een links en antikapitalistisch gedachtegoed uitdroegen. Ze waren donkerder, gewelddadiger, minder onderhevig aan censuur dan hun Amerikaanse voorbeelden.

Vooral die politieke lijn neemt algauw de bovenhand, nadat over het billboard, als in de intro van een film, de titel van de voorstelling en alle namen van de spelers zijn gerold, onder een typisch kopje 'starring'. Opvallend genoeg duiken tussen die lijst ook historische grootheden op als Karl Marx, Margaret Thatcher, Hildegard von Bingen, Jezus van Nazareth…

Meteen volgt een ideologische echokamer waarin elke speler een andere slimmigheid te berde brengt uit de grabbelton van het hedendaagse publieke debat. Edoardo Ripani citeert de intussen bijna uitgekauwde quote van Frederic Jameson: "Waarom is het makkelijker zich het einde van de wereld voor te stellen dan het einde van het kapitalisme?" Oscar Briou ontpopt zich tot fascist (oorlog is een natuurstaat), Femke Stallaert blijkt pacifist (de termen links en rechts zijn uitgevonden om ons af te leiden), Kaat Arnaert posthumanist (de mens is maar een deeltje van de kosmos) en Tomas Pevenage wijst erop dat we tegenwoordig alleen nog *subscriben* op dingen, in plaats van ze te kopen. "Straks ben je zelfs geen eigenaar meer van je broodrooster."

Willen ze de meningencultuur letterlijk in hun onderbroek zetten? Of zitten we toch in een rechtgeaard didactisch Lehrstück?

Slechts bij uitzondering komt het tot discussie. Wanneer Atta Nasser de verkrachting van vrouwen direct in verband brengt met het kolonialisme, krijgt hij meteen lik op stuk van Nona Buhrs: heeft een man wel het recht om zich over vrouwelijke ervaringen uit te spreken? Mannen worden (met Valerie Solanas?) op hun plek gezet als een fundamenteel gemis aan de moederborst, die ze compenseren met slim, stoer en gewelddadig gedrag.

Op amper tien minuten schieten de spelers zo het hele intellectuele gedachtegoed sinds de bankencrisis, de klimaatmarsen, #metoo, Black Lives Matter en de jongste opkomst van extreemrechts op de zaal af. Hun ietwat potsierlijke kostuumpjes, in slip en met hotpants, zaaien twijfel: willen ze die meningencultuur letterlijk in hun onderbroek zetten? Of zitten we toch in een rechtgeaard didactisch Lehrstück van bezorgde acteurs voor de creatieve klasse, een linkse cursus 'zo werkt de wereld'? Ze schieten in elk geval met theorie.

Theater hangt eraan
Het is een opmerkelijke evolutie sinds de tijd van K.A.K, de Koekelbergse Alliantie voor Knutselaars waar Di Marino en veel andere spelers na hun jaren op het RITCS bij betrokken waren, tot de groep in 2023 ten onder ging aan zijn

onmogelijke span(nings)wijdte als los-vast megacollectief. Ook uit K.A.K's absurdistische en artbrutistische massaspelen bleek al een sterke inspiratie uit de antikapitalistische school, maar toen werd al die boekenwijsheid steeds ingebed in hilarische sketches, grootse beelden, losgeslagen typetjes. Theater primeerde. Je zag metaforen.

Het is alsof de theatermakers inzake communicatie veel te leren hebben van de cowboys: gewoon schieten, recht op doel.

In 'Spaghetti Western' lijkt die verhouding tussen vorm en mededeling omgekeerd: de boodschappen varen voorop, het theater hangt eraan. Die ontwikkeling viel ook in 2025 al op in 'Malgré Tout' van Aurelie Di Marino, Starlette Mathata, Geert Opsomer en Michiel Soete (die nu mee over de scène waart als technicus), een voorstelling over de intrinsieke band tussen kolonialisme en kapitalisme, eveneens met een hoop planken. Steeds meer lijkt het werk van Di Marino en co de analyse te verkiezen boven de theatrale verpakking. Alsof er geen tijd meer is voor tierlantijntjes, dubbele beelden of metaforiek. Alsof theatermakers inzake communicatie veel te leren hebben van de cowboys: gewoon schieten, recht op doel.

Naast alle politieke discours (allemaal in het Engels) resten nu enkel nog wat esthetische sporen van dat rauwe theater van weleer. Een cameraman beweegt zich door de bende en licht op het grote scherm af en toe een detail uit: een schoen, een blik, een stuk hout. Nu en dan worden de losse planken uit de vloer gewrikt voor wat visuele dynamiek – moeilijk om er veel extra betekenis aan toe te kennen. Of de spelers spelen hun massa uit door heen en weer over de scène te lopen. Met zulke collectieve visuele of muzikale momenten is bewust gezocht naar wat lucht op de stoomketel van theorie, maar soms leidt dat tot nogal snelle en weinig gemotiveerde vondsten. Sergio Leone zou er niet van achterover vallen.

Feministische dramaturgie
Het duidelijkste spoor van theatrale verbeelding is een switch naar verklede personages, die de rest van de voorstelling moeten dragen. Zo transformeert Stallaert in Jezus, simpelweg met een aanplakbaardje uit haar slip en haar t-shirt als een doek over haar hoofd, om de eigentijdse zaal wat puntjes van feedback te komen geven. Ripani trekt dan weer Marx' volle baard aan als een krulpruik op zijn kin, om prompt in krokodillentranen uit te barsten bij Oxana Sankova's betoog dat zijn communisme in de praktijk ontaardde in diefstal bij simpele boeren. Snikkend bekent Marx: "Er zijn in Rusland fouten gemaakt, ja!"

Wat moeten we daaruit concluderen? Dat alle politieke en religieuze -ismen waarop Europa is gebouwd, dan toch neerkomen op veel geblaat en weinig wol? Dat het Westen zijn aarding kwijt is? Jezus en Marx zijn veeleer vlakke iconen dan personages. Ze doen zich voor als repertoire waar de rek uit is, als emblemen van een intellectueel failliet. Als stervende zwanen in een woestijn onder een verzengende zon, smachtend naar water – een scène die de iconografie van de western direct in verband brengt met de klimaatcatastrofe.

Het sterkst komt 'Spaghetti Western' – gek genoeg – uit de verf aan de rechterkant van het

ideologische spectrum.

Het sterkst komt ‘Spaghetti Western’ – gek genoeg – uit de verf aan de rechterkant van het ideologische spectrum, bij langere monologen van Mussolini (Briou vlot in het zwart en met fascistische muts) en Margaret Thatcher (Pevenage in een blauw mantelpakje en met aangeplakte voortanden). Met bezwerende zelfzekerheid doen ze nog eens de noodzaak van autoritaire macht en absoluut individualisme uit de doeken, alsof Di Marino en Goethijn extra scherp willen inzoomen op het gevaarlijke denken dat vandaag overal de overhand neemt. Zeker Mussolini’s knipoog naar de Romeinse inspiratie van De Wever is moeilijk mis te verstaan. Fascisme is niet iets van lang geleden.

Pas wanneer vrouwelijke iconen als mystica Hildegard von Bingen (Arnaert in een fleurig gewaad) en bombshell Pamela Anderson (Buhrs in een rood badpak) alle masculiene ted-talks van antwoord dienen, wordt min of meer duidelijk waar ‘Spaghetti Western’ zelf op aanstuurt: het ontmaskert alle voorgaande ideologieën als fallische compensaties voor het mannelijke onvermogen tot spiritueel denken vanuit het verbonden lichaam met Moeder Aarde. Summum van die antipatriarchale dramaturgie is Arnaerts heerlijke terechtwijzing van Mussolini als een kleuter die zijn moeder mist, en Buhrs die in haar tirade tegen Marx (“Je denkt dat je de slimste bent, maar uiteindelijk heeft niemand je begrepen”) een condor uit de lucht schiet. Dan toch metaforiek.

Een hoop paradoxen

Zoveel discours tegen discours: het maakt deze cabareteske politieke show over de donkere kanten van verlicht Europa veel minder eenduidig dan hij zich voordoet. Met veel lol én veel sérieux legt ‘Spaghetti Western’ een hoop paradoxen bloot, maar blijft er ook zelf één. De voorstelling kleedt het ideeëngoed uit dat ze net alle aandacht wil geven. Is het dat waar de man vóór mij zich zo aan geërgerd heeft? Die bizarre mix van carnavaleske aankleding en niet-aflatende boekentheorie? Ik zal altijd een lans breken voor theater dat ideeën onder het vergrootglas legt, maar hier lijken de makers er niet helemaal uitgeraakt.

Precies die poëtische momenten vatten de huidige staat van Europa nog het raakst: ontworteld en vol melancholie. En op springen.

Zo is het gek hoe ‘Spaghetti Western’ uiteindelijk nog het meeste spreekt wanneer alle praat in Engels, Frans en Italiaans even stokt en het theater terug zijn rechten opeist, als cinema. Zoals wanneer alle uitgespeelde iconen zich rond één houten tafel scharen om voor de langsglijdende camera stilzwijgend hun pasta te verorberen, als wassen spookbeelden met verschrikte blik en vieze slierten uit hun bek, ergens tussen vervreemding en verbijstering. Of in die paar tellen dat Di Marino aan de mondharmonica nog eens Ennio Morricones bekende weeklagende riedel uit ‘Once Upon a Time in the West’ aanheft. Precies die poëtische momenten vatten de huidige staat van Europa nog het raakst: ontworteld en vol melancholie. En op springen.